

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 28.06.2015

Vår ref: 15/2121 - 5 FKN (15/26589)

Deres ref:

Høringssvar - ny organisering av Det praktisk-teologiske seminar

Høringsnotatet inneholder ingen høringsspørsmål og skisserer kun en løsning for den fremtidige organisering av Det praktisk-teologiske seminar og Kirkelig utdanningscenter i nord, nemlig at Det praktisk-teologiske seminar overføres til Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo, og at Kirkelig utdanningscenter i nord (KUN) overføres til det nye kirkelige rettssubjektet som opprettes i 2017. ***Hamar bispedømmeråd gir sin tilslutning til den løsning som foreslås i notatet.***

Et dobbelt premiss ligger til grunn for at Det praktisk-teologiske seminar foreslås overført til Universitetet i Oslo. For det første er det at den praktisk teologiske utdanning etter kvalitetsreformen blitt en integrert del av profesjonsstudiet i teologi som leder frem til graden cand.theol. For det andre er det at den praktisk teologiske utdanning ved de to andre lærestedene som gir graden cand.theol. (Det teologiske menighetsfakultet (MF) og Misjonshøgskolen (MHS)) er integrert i institusjonene og underlagt samme regelverk som det øvrige studium.

I notatet påpekes det at man, dersom man skulle velge å ikke overføre Det praktisk-teologiske seminar til Universitetet i Oslo, men videreføre det som et kirkelig seminar, ville man derfor måtte hente ut tilsvarende undervisningsressurser fra MF og MHS og gjøre et kirkelig praktikum felles for alle teologistudenter, skriver notatet. Videre måtte man omorganisere presteutdanningen, slik at den praktisk – teologiske delen av utdanningen ble gitt av en annen institusjon enn de andre delene av utdanningen. Det påpekes at det er slik man har organisert seg i Danmark og Sverige. Her kunne de også ha nevnt Tyskland. Notatet argumenterer for at den norske modellen gir bedre integrasjon mellom teori og praksis. Vi mener det er et godt argument, selv om vi ikke er overbevist om at det i prinsippet ville vært umulig å få til en god integrasjon med en annen organisering av utdanningen. Vi tror imidlertid en slik løsning i praksis er umulig innenfor den kirke- og utdanningspolitiske situasjonen vi har på dette feltet i Norge. Derfor går vi ikke inn for en slik løsning.

Hovedsynspunkt

På denne bakgrunn deler vi notatets synspunkt om at den foreslåtte løsning sikrer presteutdanningen ved Universitetet i Oslo. Vi mener det å sikre presteutdanningen ved Universitetet i Oslo er av stor betydning for kirke og samfunn i de endringsprosesser vi nå er inne i. Forslaget innebærer at Det praktisk-teologiske seminar overføres til Universitetet i Oslo som en omorganisering i staten. Dette sikrer at seminaret ikke splittes, men beholder sin

samlede kompetanse intakt. En slik trygg og ordnet overføring av Det praktisk-teologiske seminar er et viktig bidrag til en fortsatt presteutdanning ved Universitetet i Oslo.

Vi tror det å ha et sterkt teologimiljø ved Universitetet i Oslo, som fortsetter å utdanne mennesker til kirkelig tjeneste, er viktig for Den norske kirkes mulighet til å videreføres som folkekirke. Presteutdanning er en viktig begrunnelse for at Universitetet i Oslo skal opprettholde et fagmiljø i teologi, og det at teologien er representert ved universitetet er av stor betydning for teologien som fag. Det gir teologien mulighet til bryner seg mot den til enhver tid gjeldende akademiske diskurs ved landets fremste akademiske institusjon, det bringer den i berøring med den fremste forskningen og gir teologien mulighet til å vinne forståelse og respekt innenfor det vitenskapelige samfunn. Dette er en livsbetingelse for en teologi som kan gi kirken tilgang på en faglighet som er tverrfaglig og åpen.

For de praktisk teologiske emnene vil en overføring kunne bidra til at praksis integreres ytterligere i studiet. Overføringen vil også kunne bidra positivt til den praktisk – teologiske fagutvikling ved å innlemme den praktiske teologien i et sterkt forskningsmiljø. Det praktisk teologiske fagmiljøets nærvær ved Det teologiske fakultet vil også være et viktig bidrag til fakultetets kirkelighet. Det vil kunne fastholde nærheten til det kirkelige praksisfelt og slik være med på å opprettholde utdanningens relevans og dermed studiets overlevelse på lang sikt.

Definisjon av praktisk-teologisk utdanning

Notatet nevner at det akademiske nivået innenfor det praktisk-teologiske fagmiljø har økt betydelig de siste årene. Praktisk teologi har utviklet seg til en internasjonal forskningsdisiplin. Slik vi ser det, betyr det at kvaliteten på undervisningen øker, men ikke at emnets rolle innenfor profesjonsstudiet endres i betydelig grad.

Som andre profesjonsstudier, fordrer teologistudiet en betydelig dannelseskomponent, hvor studentene ikke bare tilegner seg kunnskap, men også ferdigheter og holdninger, og hvor de gis rom og anledning til personlig utvikling på vei mot den tjenesten de skal gå inn i. Det er foreslått at profesjonsstudiet i teologi nå kommer inn under skikkethetsforskriften sammen med andre menneskebehandlernde profesjoner¹. Begrunnelsen for innlemmelse under denne forskriften viser at målet for profesjonsstudiet er å kunne gå inn i menneskebehandlernde profesjoner på forsvarlig vis. Skikkethetsbeskrivelsene viser at en del personlige egenskaper må være på plass for at en student skal kunne bli en god profesjonsutøver. Dette forutsetter at det i profesjonsstudiene finnes læringsaktiviteter og læringsarenaer som lar studentene utvikle og vise disse egenskapene. De praktisk-teologiske emnene har vært de viktigste for å sikre dette hensynet i presteutdanningen, og det mener vi det bør legges til grunn at de også vil være i fremtiden.

Notatet beskriver praktisk teologisk undervisning på en måte som vi kjenner oss godt igjen i. Den er rettet inn mot de ferdigheter en prest må beherske, representert ved disiplinene pastorallære, homiletikk, liturgikk, sjelesorg, religionspedagogikk og kirkerett. Den har som formål å sørge for at prester får kunnskaper og ferdigheter som behøves i tjenesten og å gi studentene trygghet og tilhørighet til den kirkelige ramme de skal virke innenfor. Dersom man skal ha en relevant presteutdanning ved Universitetet i fremtiden, og en utdanning som vil etterspørres av kirken, tror vi det er avgjørende at denne fagforståelsen videreføres.

¹ <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/horing-om-skikkethetsvurdering-i-hoyere-utdanning/id2362414/>

Forståelsen av faget praktisk teologi gir føringer for hvordan den oppgave som overføres fra et departement til et annet er å forstå. For at den virksomhet vi har tatt ansvar for i presteutdanningen skal kunne videreføres på en god måte innenfor en ny organisering, er det derfor viktig at en sakssvarende forståelse av faget legges til grunn. Praktisk teologi er ikke bare en forskningsdisiplin, men også det som utøves i kirkelige praksis. I den forstand er praktisk teologi et bindeledd mellom teori og praksis som legger til rette for at studentene kan utvikle hele seg på en måte som forbereder dem på prestedtjeneste. Den må la dem bli fortrolig med kirkelig praksis og la dem utvikle og avklare sitt forhold til kirkens tro.

Organisering

Denne forståelsen av faget og oppgaven bringer med seg noen utfordringer for en fremtidig organisering av seminarets virksomhet innenfor Universitetet i Oslo. Vi tror likevel at det vil la seg gjøre å organisere virksomheten innenfor universitet på en måte som gjør det mulig å videreføre den forståelsen av praktisk-teologisk utdanning som vi har argumentert for ovenfor.

Ved en overføring fra Kirkeavdelingen i kulturdepartementet, vil Det praktisk-teologiske seminar ikke lenger være under kirkelig eierskap. De to forskriftene for PTS vil falle bort og seminaret vil bli underlagt Universitetet i Oslo og Universitets- og høyskoleloven med dens forskrifter. Det vil tilsi en klarer skjelning enn i dag mellom hva som er utdanningsinstitusjonens ansvar i presteutdanningen og hva som er kirkens ansvar som praksissted og fremtidig arbeidsgiver. Vi tror imidlertid det vil være feil å tenke at kirken, blant annet gjennom programmet Veien til prestedtjeneste (notatet s. 9), helt skal overta de formende og identitetsbyggende delene av praksisutdanningen. Grunnutdanningens omfang tilsier at det er her man har det beste grunnlag for å foreta skikkethetsvurderinger. Vi tror mange av læringsmålene vil være sammenfallende for Veien til prestedtjeneste og de praktisk-teologiske studieemnene. Slik vi ser det bør Veien til prestedtjeneste og grunnutdanningen kunne overlappe og utfylle hverandre på fruktbart vis.

Profesjonsstudiet vil også etter den foreslåtte omorganisering av Det praktisk-teologiske seminar være en fullstendig presteutdanning som forventes å gi det alt vesentlige av den forberedelse en student trenger på vei mot prestedtjeneste. Derfor bør seminaret organiseres slik at det kan ivareta den nødvendige nærhet til kirkelig praksis og gi rom for den personlig utvikling og modning som kreves i forberedelsen til prestedtjeneste.

Vi er klar over at Kirkelovens §29, som i dag gjelder for ansatte ved Det praktisk – teologiske seminar, ikke kan videreføres innenfor Universitets- og høyskoleloven. Likevel bør man etterstrebe å organisere seminaret slik at de ansattes tilknytning til det kirkelige praksisfelt kan videreføres også ved en overføring til UiO. Det bør sikres ved at man i stillingsutlysningene til disse stillingene etterspør erfaring fra praksisfeltet, slik det er hjemmel for å gjøre i andre profesjonsutdanninger ved UiO, og som i dette tilfelle vil bety prestedtjeneste. En mulighet for å ivareta dette hensynet kunne være å organisere seminaret som egen fagenhet som ville få viktige oppgaver i forbindelse med nyansettelser på feltet, slik som forberedelse av utlysningstekster og representasjon i innstillende og tilsettende organer for denne typen stillinger. Et annet grep for å sikre at nærheten til det kirkelige praksisfelt videreføres vil kunne være å invitere representanter for praksisfeltet inn som konsultative medlemmer i råd som har ansvar for kvaliteten og planleggingen av emnene i profesjonsutdanningen.

Etter at §31 i Kirkeloven ikke lenger foreskriver kirkelig godkjenning av den praktisk – teologiske delen av profesjonsutdanningen, og etter at Kirkemøtet er gitt myndighet til å fastsette kvalifikasjonskrav for de som skal tilsettes som prester (jf. KM2015 og behandlingen av forslag til ny §31 og 34 i Kirkeloven), er behovet for å videreføre gode og robuste

møtepunkter med kirken viktigere enn noen gang. Dersom kirken skal være interessert i å videreføre cand.theol. graden som kvalifikasjonskrav for prestedtjeneste, må man vise at den er relevant ved at man utdanner prester som har de kvalifikasjonene kirken trenger. Skal man lykkes med det, fordres gode systemer for samvirke og kommunikasjon mellom kirken og utdanningsinstitusjonene.

Tilretteleggelsen av praksiselementet i presteutdanningen

På side 14 i notatet står det at ”I noen grad reises også spørsmål som gjelder tilretteleggelsen av praksiselementet i presteutdanningen.” Vi mener dette spørsmålet er nært forbundet med hensynet til å sikre den praktisk – teologiske utdanningens nærhet til praksisfeltet også innenfor en universitetsstruktur. Dette taler for å gi utdanningsstedet mulighet til å administrere praksiskontakt for de emnene som inngår i graden. Det vil være et viktig bidrag for å bevare kirkekontakt og integrasjon mellom de to delene av utdanningen. Å ha denne kompetansen ved lærestedet vil også være et viktig verktøy for å kunne håndtere kirkeligheten i utdanningen. Det nære samarbeidet mellom lærestedene og kirken, og den avveining av ansvaret dem imellom som settes i spill av denne måten å organisere presteutdanning på, tilsier etter vårt skjønn at lærestedene tar et betydelig ansvar for praksisoppfølging.

Denne oppgavens kompleksitet og praktiske utfordringer krever at utdanningsstedene holder seg med den kompetanse som skal til for å ivareta denne oppgaven på en god måte. Det at denne oppgaven fastholdes som en viktig oppgave ved lærestedet, er viktig for å gi UiO oppgaver og ressurser til å ivareta en nær kontakt mot kirken og forståelse for dennes behov. Dette er et svært viktig hensyn å fastholde når rammene for den praktisk-teologiske utdanningens kirkelighet nå endres. Vi tror praksisveiledning og arbeidslivsnærhet er viktig bidrag for å opprettholde et relevant studium som kan vinne kirkens tillit.

Kirkelig utdanningssenter i nord

Notatet begrunner overføringen til Kirkemøte med at Kirkelig utdanningssenter i nord har et spesielt ansvar for det nordnorske, kvenske og det samiske, samt at de har mange samarbeidspartnere. Vi har forståelse for disse argumentene, men tror KUN vil fremstå som ekstra sårbare med denne organisering etter at all annen kirkelig utdanning nå organiseres innenfor utdanningsinstitusjonene. De vil kunne møte hardere konkurranse og vil trenge gode akademiske forbindelser for å opprettholde et tillitsvekkende faglig nivå på sine studielinjer. Det er spesielt viktig å sikre at de får muligheten til å tildele studiepoeng på sine emner, både for å beholde attraktiviteten ved studiet, men også for å beholde den akademiske kvalitetssikringen av emnene som tilbys.

Slik vi ser det vil spesielt KUN som leverandør av grunnutdanning kunne trues når de organiseres ulikt alle andre som tilbyr slik utdanning. Her er det viktig at man har med seg det teologiske fagmiljøet ved Universitetet i Tromsø.

Uten solide akademiske allianser og samarbeidspartnere, er det sannsynlig at KUNs portefølje på lang sikt vil bevege seg bort fra å levere et profesjonsstudium i teologi sammen med Universitetet i Tromsø og over mot å levere etterutdanningskurs på bestilling fra kirken. Det vil i så fall kunne bety at det teologiske fagmiljøet ved Universitetet i Tromsø avvikles.

Vi ber derfor om at man legger til rette for at KUN kan organiseres på en måte som lar dem inngå i langsiktige og solide relasjoner til teologiske fagmiljø. En måte å sikre dette på, er å la KUN videreføres som en akademisk institusjon med stor grad av autonomi og med et styre med

innslag av representanter fra relevante akademiske miljø. Vi tror det å videreføre den styresammensetning man har i dag kan være en god løsning. Praktisk-teologisk seminar kan ha mye å bidra med i et samarbeid med KUN også etter at det er overført til Universitetet i Oslo og ikke lenger henger organisatorisk sammen med KUN. Vi synes det ville være ønskelig at PTS sin representasjon i KUN-styret videreføres.

Med vennlig hilsen

Siv S. Birkeland e.f.
stiftsdirektør

Freddy Knutsen
kirkefagsjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Kulturdepartementet

Postboks 8030
Dep

0030

OSLO